

Katar 2011

Resmi Adı	Katar
Başkent	Doha
Yüzölçümü	11.437 km ²
Nüfus	1.951.591
GSYH	173,8 milyar dolar
Hükümet Biçimi	Monarşi
Devlet Başkanı	Emir Hamad Bin Halife El-Thani (1995-)
Başbakan	Şeyh Abdullah Bin Halife El-Tani
Dışişleri Bakanı	Halid bin Muhammed el Attiya
Türkiye Büyükelçisi	Abdülrezzak El-Abdülgani
Askeri Harcamalar	1,1 milyar dolar
Asker Sayısı	11,800

Etnik Yapı

Arap	% 40
Pakistanlı	% 18
Hindistanlı	% 18
İranlı	% 10
Diğer	% 14

Dini Yapı

İslam	% 77,5
Hıristiyan	% 8,5
Diğer	% 14

Petrol Üretimi	1,437 milyon varil/gün
Petrol Tüketimi	166.000 varil/gün
İhracat	107 milyar dolar
İthalat	23,08 milyar dolar

Katar 2011

Mustafa Yetim

[Arş. Gör., Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özet

2011 yılı iç ve dış politika gelişmeleri her Ortadoğu ülkesinde olduğu gibi Katar'da da yoğun bir şekilde geçmiştir. Bunun birincil nedeni ise bu bölgede ortaya çıkan ve bazı rejimlerin devrilmesini sağlayan ve bazılarını da devirme riski taşıyan halk hareketleridir. Bu uluslararası ve bölgesel gelişmelerin Katar gibi bir ülkeyi etkilemesi kaçınılmaz bir durumdur. Özellikle "devrimin sesi" olarak değerlendirilen el-Cezire gibi Ortadoğu'daki halkları etkileme kapasitesi bulunan bir kanalın devrimler süresince çizdiği demokratik ve özgürlük yanlısı tavır, söz konusu kanalın bulunduğu ülke olan Katar'ı bu gelişmelerin merkezine yerleştirmiştir. Söz konusu kanalın halk hareketlerine yakın tavır sergilemesi, halk hareketleri nedeni ile çatışma ve kargaşa ortamında bulunan otoriter rejimler ile bu kanalın destekçisi olarak düşünülen Katar arasındaki ilişkilerin gerilmesine yol açmıştır. İkili ilişkilerdeki bu olumsuz gelişmelere rağmen ve belki de kendi monarşi yönetim sistemine aykırı bir şekilde Katar'ın Ortadoğu'daki halk hareketleri süresince demokrasi ve özgürlük yanlısı bir politika benimsediği belirtilebilir. Bu durum ise uluslararası gelişmelerin küçük ve istikrarlı bir ülkeyi nasıl etkilediği ile açıklanabilir.

Anahtar Kelimeler: El-Cezire | Arap Devrimi | Demokrasi ve Özgürlük
| Arap Birliği | Birleşmiş Milletler

Qatar 2011

Abstract

Due to the Arab revolutions occurred in the Middle East in early 2011, the foreign and domestic policy developments of all the region countries as Qatar was very intense over the course of 2011 comparing to other years. Having taken place as demands of freedom and democracy of some peoples in some countries, these movements have swiftly gained momentum among different nations over the region, thereby threatening the existing autocratic regimes. Therefore, having started simple people's demonstrations, these movements turned out something different that most well-known analysts in the region hardly estimated. As presumed, these new international and regional dynamics has had unprecedented effect especially on Qatar's foreign policy. Once these revolutions have taken place, Doha has adopted very active foreign policy at regional and international arena by supporting most of these who are eager to replace the existing regime with more democratic and liberal one. Especially, the supportive broadcasts of people's movements of Doha-based channel al-Jazeera placed Qatar in the center of regional developments. Diplomatic and economic relations between Qatar and these countries that have resisted the legitimate demands of peoples have steadily deteriorated since these regimes have perceived al-Jazeera called "voice of Arab people" as supported by the Doha government. Despite worsening relations with autocratic countries and maybe contrary to its own political identity being monarchy, it can be said that Qatar has maintained its democratic and liberal discourse and attitude during 2011. Actually, this situation clearly shows how international developments affected a small and stable country.

Keywords: Al-Jazeera | Arab Revolution | Democracy and Freedom | Arab League | United Nations

Giriş

2011 yılı içerisinde Ortadoğu bölgesindeki halklar tarafından başlatılan ve uluslararası toplumun önemli bir kesiminin desteğini alan devrimler neticesinde Mısır, Tunus ve Libya liderleri iktidarı terk etmişlerdir. Demokrasi ve özgürlük talepleri ile meydana geldiği düşünülen bu devrimlerin etkisinin Suriye, Bahreyn ve Yemen’de önemli oranda ve küçük çapta da olsa diğer birkaç Ortadoğu ülkesinde devam ettiği söylenebilir. Bu şekilde Ortadoğu’nun yönetim, dış ve iç politika oluşumlarında büyük oranda değişimi sağlayabileceği düşünülen “Arap Baharı” olarak nitelenen halk hareketleri ortaya çıkmaya başladığı andan itibaren Ortadoğu coğrafyasındaki ülkelerin dış ve iç politik tutumlarında etki sahibi olmuştur. Bazı devletler bölgesel çıkarlarını ileri sürerek bu devrimlerin gizli ya da açık şekilde karşısında yer alırken, Katar’ı da ekleyebileceğimiz diğer bir kısım devlet ise bu devrimlerin başarılı olabilmesi amacı ile yoğun diplomatik, ekonomik, askeri ve bu devrimler sonucunda önemi anlaşılan ve baskıcı yönetimler üzerinde etkili bir baskı aracı olan medya faaliyeti yürütmüştür.

Söz konusu genel Ortadoğu bağlamına diğer bölge ülkelerinin nüfus ve yüzölçümüne kıyasla daha küçük bir ülke olan Katar’ı yerleştirdiğimizde küçük bir ülkenin devrimler süresince nasıl etkili bir politika yürüttüğünü görmekteyiz. Devrim gerçekleştiren ve demokratik haklar talep eden halkların sesini el-Cezire kanalı aracılığı ile uluslararası ve bölgedeki toplumlara duyuran Katar bu bağlamda adeta devrimlerin sesi olmuştur diyebiliriz. Bunun yanında Ortadoğu’daki diğer büyük devlet olarak görülebilecek Suudi Arabistan, İsrail ve İran gibi devletlerin aksine Katar devrimci hareketlere desteğini demokratik taleplere dayalı halk hareketleri ortaya çıktığı andan itibaren göstererek ve Libya’daki askeri operasyonlara ilk katılan devlet olarak

Ortadoğu'nun genel değişiminde ön plana çıkmayı başaramamıştır. Katar'ın bu tutumu 2011 yılı içerisinde diğer Ortadoğu ülkeleriyle geliştirdiği ekonomik, siyasi, askeri ve kültürel ilişkilerine de yansımıştır. Bu nedenle özellikle el-Cezire'nin halk hareketlerine ilişkin tarafsız olarak nitelenen yayınları Katar ve devrim yaşanan ve bu potansiyelin olduğu ülkeler arasında siyasi krizlere yol açmıştır.

Bu krizlere rağmen Katar'ın özellikle Mısır, Libya ve Tunus'taki devrimlerin başarılı olması sonucunda ortaya çıkan rejimler ile ilişkilerini önemli oranda geliştirebileceği anlaşılmaktadır. Katar bu ülkelere kendi ülkelerini kalkındırabilmeleri ve alt yapılarını kurabilmeleri amacı ile Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) çerçevesinde ekonomik yardımlar sunmaktadır. Bölgesel gelişmelerin yanı sıra Katar'ın Birleşmiş Milletler (BM) ve Arap Birliği (AB) gibi uluslararası örgütlerde de aktif bir diplomasi izlediği görülmektedir. Ayrıca, Taliban ile ABD, Suudi Arabistan ile İran ve son olarak 2011'in ilk aylarında patlak veren Lübnan Krizi'nde taraflar arasında çözüme yönelik gerçekleştirilmeye çalışılan arabuluculuk ve kolaylaştırıcı roller Katar'ın diplomasi sahasında yürüttüğü diğer faaliyetler olarak değerlendirilebilir. Siyasi alandaki bu gelişmelerin yanı sıra, Katar'ın iç gelişmelerinde ekonomi, sağlık, kültür, enerji ve futbol alanlarında da önemli gelişmeler görülmüştür. 2022 yılında dünya futbol şampiyonasının Katar'da gerçekleştirilecek olması bu bağlamda önemli bir gelişme olarak görülebilir.

“Arap Baharı” ve Katar: Monarşik Ülke Demokratik Tutum

Katar'ın özellikle Libya'daki devrimde Libya lideri Muammer Kaddafi'ye ilişkin tutumunu günden güne sertleştirerek bu ülkeye ilişkin politikasını uluslararası alandaki gelişmelere paralel yürüttüğü söylenebilir. 19 Mart'ta Paris'te düzenlenen Libya ile ilgili acil zirveye katılan Katar bu ülkeye ilişkin girişebileceği faaliyetler ile ilgili sinyal vermiştir.¹ Bu bağlamda Körfez'in bu küçük ülkesi 19 Mart'ta önce Fransa'nın liderlik ettiği ve daha sonraki günlerde BM Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) 1973 nolu karar ile yetkilendirmesi sonucu Libya'daki “sivil katliamı” durdurmayı ve “uçuşa yasak bölge” oluşturmayı amaçlayan uluslararası hava hareketlerine 25 Mart gününden itibaren katılmış ve bunu yapan ilk Arap ülkesi olmuştur.² Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Tani, her ne kadar Arap Birliği Libya'ya Batı müdahalesine karşı çıksa da, BM'nin bu ülke üzerinde “uçuşa yasak” bölge uygulamasını istediğini belirterek amaçlarının BM'nin “isteğini” gerçekleştirmek olduğunu ve Arapların meselesi olan bir konuda sessiz kalınmaması gerektiğini belirtmiştir.³ Katar'ın devrimler konusundaki önemli bir diğer tutumu ise 28 Mart günü Libya Ulusal Konseyi'ni Libya Halkı'nın meşru temsilcisi olarak tanıması ile meydana gelmiştir.⁴

Bu gelişmeden bir gün sonra 29 Mart'ta, ilk bağımsız Libya uydu kanalının ülkenin geleceği ile ilgili Libya'nın bütün kesimleri ile diyalog başlatmak amacı ile Doha'dan yayına başlaması Katar'ın Libya'nın lideri Kaddafi'ye ilişkin yaklaşımını göstermesi açısından önemlidir. Libya TV olarak isimlendirilen bu kanalın kurucusu uzun yıllar gazetecilik yapmış olan Mahmud Shammam olmuştur.⁵ Bu kanal kısa bir süre sonra 6 Nisan'da yayın süresini dört saatten 12 saate çıkararak “özgür Libyalıların” sesini daha fazla uluslararası topluma duyurmayı amaçlamıştır.⁶ Bunun yanı sıra 28 Mayıs tarihinde Katar, Tunus'taki Libyalılara ekonomik ve sağlık alanında destek amacı ile yaklaşık 1600 Libyalıya yardım sağlaması düşünülen Güney Tunus bölgesinde bir mülteci kampını faaliyete geçireceğini bildirmiştir.⁷ Her ne kadar Katar'ın ve Batının giriştiği faaliyetler BMGK'nın Libya ile ilgili kararında çekimser kalan Rusya tarafından Batılıların isyancılarla birlikte hareket ettiği şeklinde suçlamalarına yol açsa da,⁸ Batılı devletlerin sivilleri korumak üzere Libya'ya müdahalesine destek veren Katar ile bu operasyonlarda önemli rol üstlenen Fransa arasında tarihsel ilişkiler tekrar canlanmıştır.⁹

Bu gelişmelerden sonra 24 Ağustos'ta Doha'da yapılan bağış toplantısında Libya Ulusal Geçiş Konseyi (NTC-Libya's National Transitional Council) uluslararası toplumdaki yardım talebini iki katına çıkararak Libya'da düzenin tesis edilebilmesi amacı ile 2,5 milyar doların gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu isteği NTC Başkanı Mahmud Cibril kendi konuşması sırasında toplantıya katılan devletlere iletmıştır.¹⁰ Katar Uluslararası İşbirliği Bakanı Halid el-Attiyah, “temas gurubunda yer alan ülkelerin NTC'ye ve Libya halkına yeterli ve gerekli kaynağı aktarması” gerektiğini belirtmiştir. 26 Ağustos'ta İstanbul'da ve 10 gün içerisinde de Paris'te devlet başkanları seviyesinde tekrar toplanmayı planlayan Libya Temas Gurubu'nun temel amacı Cibril'in de vurguladığı gibi Libya'nın geçiş döneminin sağlıklı bir şekilde yürütülmesidir.¹¹ Bunun yanı sıra BM tarafından dondurulan Libya'nın mal varlıklarının Katar'ın da desteği ile muhaliflere tahsis edilmesi sağlanmıştır.¹² Doha'nın Libya meselesinde bu denli aktif bir şekilde rol alması Katar'ın Paris'te düzenlenen Libya ile ilgili konferansta ön plana çıkmasını ve Fransa Cumhurbaşkanı Nikola Sarkozy'den övgüler almasını sağlamıştır.¹³

Bu süreçten sonra Libya'nın gelişmesi yönünde çabalarına devam eden Doha yönetimi, bu ülkede özgür ve bağımsız bir medyanın oluşabilmesi amacı ile Libya'da gazetecilik eğitimi vermesi için bu ülkeye Özgür Medya Merkezi'nin (Centre for Media Freedom) bir temsilcisini göndermeyi planlamıştır.¹⁴ Bu çalışmalar bağlamında 10-11 Aralık tarihlerinde Doha'da düzenlenen Libya medyası ile ilgili konferanslarda medyanın Libya'daki rolü tartışılmış ve medya için düzenleyici bir mekanizmanın oluşturulması düşünülmüştür.¹⁵ Diğer taraftan Mart ayından itibaren BM kararı doğrultusunda bu ülkede kalan Kuzey Atlantik İttifakı Örgütü'nün (North Atlantic Treaty Organization-NATO) 31 Ekim'de Libya'daki görev süresinin biteceği duyurulmuştur. Bu gelişme üzerine açıklama yapan NTC Başkanı Mustafa Abdül-

celil, NATO'nun ülkedeki kalış süresini uzatmasını isteyerek, bunun Libyalıların ülkedeki silahların kontrolünü eline alması ve Kaddafi'ye bağlı güçlerle mücadelesi için gerekli olduğunu savunmuştur.¹⁶ Bu sırada 23 Kasım günü NTC'nin bir temsilcisi Libya'nın Katar'da on gün içerisinde bir elçilik açacağını belirterek, bu şekilde iki ülke arasında ekonomik, siyasi ve kültürel alanda işbirliğinin gelişeceği mesajı vermiş ve iki ülkenin gelecekte ortak hareket edebileceklerinin altını çizmiştir.¹⁷

Katar'ın bölgedeki halk hareketleri esnasında sorunlar yaşadığı diğer bir ülke ise Yemen olmuştur. Nisan ayı başlarında Yemen'de şiddetlenen halk hareketleri sonrasında 6 Nisan'da Katar Başbakanı Şeyh Hamad Bin Casim el-Tani, Yemen Lideri Ali Abdullah Salih'in ülkesindeki şiddeti durdurmak amacı ile iktidardan çekilmesine yönelik KİK'in bir plan üzerinde çalıştığını duyurması, Salih'in 8 Nisan'da "Biz meşruiyetimizi Katar ya da başka birinden almaz..." şeklinde tepkisine yol açmıştır. Bunun yanı sıra yine 6 Nisan'da Suudi Arabistan, Katar ve Umman büyükelçileri Yemen muhalefeti ile görüşerek "Yemenlilerin ne istediğini" anlamaya çalışmıştır. Her ne kadar bu girişim ve arabuluculuk çabaları Salih tarafından memnuniyetle karşılanırsa da¹⁸ KİK'in Salih'in iktidardan çekilmesine ilişkin planlar üzerinde çalışması söz konusu lideri rahatsız etmiştir. Bunun üzerine 9 Nisan'da açıklama yapan Yemen Dışişleri Bakanı, Katar'ın Yemen karşıtı politikası konusunda "danışmalarda bulunmak üzere" Katar'daki büyükelçisini Sana'ya çağırıldığını duyurmuştur.¹⁹ 28 Nisan günü Katar ile ilgili suçlamalara devam eden Salih, bu ülkeyi Yemen'de "kaos ve huzursuzluk çıkarmakla" suçlayarak, bu girişimlerin devam etmesi durumunda KİK'in Yemen'de iktidar geçişine ilişkin hazırladığı plandan çekileceğini belirtmiştir.²⁰ Bu suçlamalar KİK Konseyi Bakanlarınca reddedilmiştir.²¹

Salih'in 30 Nisan günü KİK Genel Sekreteri Abdullatif bin Rashid el-Zayani'ye mektup göndererek Körfez ülkelerinin yürüttüğü arabuluculuk çalışmalarını "belirsiz bir tarihe" ertelemesini istemesi Yemen krizini daha da artırmıştır. Söz konusu arabuluculuk çalışmaları ile KİK ülkeleri Yemen'de üç aydır devam eden hükümet karşıtı gösterileri Sana'da iktidar değişikliği gerçekleştirerek gidermeyi amaçlıyordu.²² 30 Nisan'da düzenlenen 12'inci KİK İçişleri Bakanları toplantısı²³ ve 10 Mayıs'taki KİK'in yıllık danışma toplantısında Yemen konusu da tartışılarak bu ülke için bazı çözüm yolları aranmıştır. Ayrıca bu konferans öncesinde Katar Emiri, Bahreyn'deki durumla da kişisel olarak ilgileneneceğini ve bu ülkedeki krizin çözülmesi amacı ile çaba göstereceğini ifade etmiştir.²⁴ Fakat Salih'in çözüme yönelik isteksizliği Katar'ın diplomatik faaliyetlerini askıya almasına yol açmıştır. 12 Mayıs'ta Başbakan Casim el-Tani KİK Genel Sekreteri'ne, Katar'ın KİK'in hazırladığı arabuluculuk planından çekildiğini bildirmiştir.²⁵ Bu olay sonrası iki ülke arasındaki ilişkiler daha da gerilmeye başlamış 13 Haziran günü Yemen Katar'ı ülkedeki muhaliflere para desteği sağlamakla suçlamıştır.²⁶

Suriye ilgili gelişmelerde de Katar'ın benzer bir politika izleyerek demokratik taleplerle gösteriler düzenleyen halka siyasi destek verdiği görülmektedir. Bu bağlamda Haziran ayında Katar Hayır Derneği Suriye'deki iç olaylar nedeni ile Lübnan'a kaçan Suriyeli mültecilere 110.000 dolar bağış yapacağını bildirmiştir.²⁷ Diğer taraftan, özellikle Temmuz ayından itibaren Suriye'deki çatışmaların mezhepsel bir iç savaşa dönüşme riski Katar ve diğer bölgedeki devletleri endişelendirmiştir.²⁸ 14 Temmuz'dan itibaren tekrar alevlenen saldırılar sonucunda 19 Temmuz'a kadar yaklaşık 50 kişinin Suriye kuvvetlerince Humus'a düzenlenen saldırılar sonucunda yaşamını yitirmesi derin mezhepsel düşmanlıkların oluşması riskini ortaya çıkarmıştır.²⁹ Bu gelişmeler ve Suriye Lideri Beşer Esad yanlılarının Şam'daki Katar elçiliğine saldırması üzerine Katar, 16 Temmuz günü bu ülkedeki elçilik çalışmalarını askıya aldığı ve buradaki elçi Zayed el-Khayarine'yi ülkesine çağırarak açıklamıştır.³⁰ Buna ek olarak Katar Emiri 25 Ağustos'ta açıklama yaparak "kuvvet kullanımının faydasız olduğunu" belirterek Suriyeli yetkilileri halkın taleplerine uygun reformlar gerçekleştirmeye çağırmıştır.³¹

Suriye'de yaşanan ve iç savaş görüntüsü vermeye başlayan gelişmeler uluslararası alandan ilk sert tepkisini 18 Ağustos tarihinde ABD Başkanı Barack Hüseyin Obama'dan almıştır. Obama ilk defa açıkça Suriye liderine iktidarı terk etmesi yönünde çağrı yapmıştır. Bu açıklamanın yapıldığı tarihte ise Suriye'de insan kaybı 2000'lere ulaşmıştı.³² Suriye'deki olaylara tepki gösteren diğer bir kesim ise Katar'daki Suriyeli işçilerdi. Ülkelerinde demokratik taleplerle yürütülen direnişi desteklediklerini açıklayan söz konusu kesim, Suriye'de yaşanan katliamlara Doha'da gösteri düzenleyerek tepki gösterdiler.³³ Suriye'de yaşananlara ilişkin eleştiri dozunu yükselten Katar'dan bir tepki de 13 Eylül'de Katar Dışişleri Bakanı Hamid bin Casim bin Cabir el-Tani'den geldi. Bu "ölüm makinesini kabul edemeyeceklerini" belirten Tani, Suriye'de "insanların ölmesine izin veremeyiz" diyerek ordunun saldırıları durdurmasını istemiştir.³⁴ Şam'dan elçisini çeken ilk Körfez ülkesi olan Katar Başbakanı 10 Kasım 2011'de "Arap Ligi'nin sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini" vurgulayarak, "Suriye'de olanların bir an önce durdurulması için acil bir eylem gerektiğini" belirtmiştir.³⁵ Katar'ın bu girişimlerinin etkisi ile 17 Kasım tarihinde Arap Birliği Suriye'deki "protestoların kanlı bir biçimde bastırılmasına" son verilmesi için Şam yönetimine üç gün süre tanıdığını açıkladı. Dışişleri Bakanı Tani, Şam yönetiminin işbirliği yapmaması halinde yaptırımlara hazır olması gerektiğini belirtti.³⁶

Suriye'nin en yakın müttefiki olarak bilinen ve BMGK'dan Suriye aleyhine karar çıkmasını her defasında engelleyen Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ise 16 Kasım tarihinde yaptığı açıklamada "Suriye'de olanların iç savaşa benzediğini" belirterek, "şiddet olaylarının durdurulması gerektiğini" ifade etmiştir.³⁷ Suriye'de yaşanan bu gelişmeler ve Şam ile uluslararası toplum arasında tırmanan gerilim Arap Birliği'nin 27 Kasım günü gerçekleştirdiği Dışişleri Bakanları toplantısında, Şam yönetimine karşı mal varlıklarının

dondurulması ve çeşitli yaptırımların uygulanmasını öngören bir kararın kabul etmesine yol açtı. Birlik, Şam yönetiminin kendilerinin hazırlamış olduğu barış planını ve ülkeye 500 gözlemcinin girişini kabul etmesini istemiş ve bu talep Esad yönetimince gerçekleştirilmeyince yaptırım kararı almıştır.³⁸ Tüm bu gelişmelerde Doha'nın oynadığı rol, adeta "Arap Baharı"nın Arap Birliği içinde de hissedilmesini sağlamıştır.³⁹ Zengin kaynakları ve el-Cezire gibi etkili araçlarını kullanarak bölgedeki devrimleri destekleme konusunda geleneksel güçlere oranla ön planda olan ve Arap Birliği'nin Suriye politikasının şekillenmesinde etkili olan Katar'ın bölgede siyasi ve diplomatik saygınlığının arttığı söylenebilir.⁴⁰

Böylelikle, Suriye'de yaşanan gelişmeler üzerine 3 Aralık günü Doha'da toplanan Arap Birliği'nin 22 üyesi ülkenin dışişleri bakanları, Suriye hükümetinin üst düzey 19 temsilcisine seyahat yasağı getirdi ve 500 kişilik gözlemci heyetinin söz konusu ülkeye kabul edilmesini tekrar talep etti. Emir el-Tani, bu taleplerin yerine getirilmemesi durumunda Şam yönetimine yeniden ve daha sert yaptırımların uygulanacağını vurguladı.⁴¹

"Arap Devrimleri"nin Sesi ve Medyanın Bölge Politikasında Artan Etkinliği: *El-Cezire Örneği*

1 Kasım 1996'dan itibaren İngilizce ve Arapça olarak Katar'ın başkenti Doha'dan yayın yapan *el-Cezire* kanalı bölgede önemli gelişmelerin Arap toplumuna aktarılmasında büyük rol oynamıştır. Katar yönetiminin maddi yardım sağlamasına rağmen bölgede yayın yapan diğer kanallara kıyasla bağımsız ve tarafsız bir yayın anlayışının olduğu düşünülen bu kanalın adının özellikle Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da ortaya çıkan devrimlerle uluslararası ve bölge kamuoyunda daha yoğun bir şekilde öne çıktığı görülmektedir. Deyim yerinde ise bölgedeki halk hareketlerinin bir sesi haline gelen söz konusu kanalın yaptığı yayınlar nedeni ile hem kanal yöneticileri ve halk hareketleri yaşanan ülkelerde görev yapan kanal çalışanları hem de, kanal Katar'da bulunduğu için Katar yönetimi ile devrimin ortaya çıktığı ülkeler arasında önemli gerginlikler ortaya çıkmıştır. Bölgede ortaya çıkan halk hareketlerini bölge ve uluslararası kamuoyuna duyurma amacı ile faaliyetlerini yürüttüklerini belirten kanal çalışanları, Mısır, Suudi Arabistan, Yemen, Kuveyt, Filistin, Suriye ve diğer birkaç Ortadoğu ülkesinin kanalın faaliyetlerini durdurma amacı ile yoğun çaba sarf ettiğini belirtmiştir. Bu kişiler, zaman zaman bu devletlerin kendi yandaşlarını kanala karşı gösteriler düzenlemek amacı ile organize ettiğini belirtmiştir.

El-Cezire kanalının devrimler sırasında baskı ve kapatma tehdidi ile karşılaştığı ilk ülke Mısır olmuştur. 30 Ocak tarihinde Mısır hükümeti söz konusu kanalın Mısır Lideri Hüsnü Mübarek'i devirmek amacı ile yayın faaliyetlerinde bulunduğu gerekçesi ile kapatma kararı almıştır.⁴² Hükümetin gösterdiği bu tutumu basına uygulanan bir sansür ve halk hareketlerinin sesini ulusla-

rarası kamuoyuna duyurmama girişimi olarak değerlendiren kanal yöneticileri, yine de kanalın faaliyetlerine devam edeceğini ve bu ülkede özgürlük ve demokrasi talepleri ile hareket eden halk kesimlerinin isteklerini ve Mısır hükümetinin bu kişilere gösterdikleri tutumu uluslararası kamuoyu ile paylaşacaklarını vurgulamışlardır.⁴³ 23 Ocak günü söz konusu kanalın giriştiği önemli faaliyetlerden bir tanesi ve bölge gelişmeleri üzerinde etkisi olabilecek girişim ise İsrail-Filistin arasında sürdürülen son on yıllık gizli görüşmelerin belgelerini kamuoyuna sunmak olmuştur: “Filistin Belgeleri” başlığı altında kamuoyuna sunulan bu belgeler, Filistin yönetiminin başında bulunan el-Fetih hükümetinin İsrail’le barış yapılması karşılığında verdiği tavizlere ve Tel-Aviv’in Gazze yönetimini elinde bulunduran Hamas ile mücadelesinde el-Fetih ile işbirliği yaptığına dair bilgiler içermektedir.

Bu belgelerin doğru olduğunu belirten Filistinli eski bir müzakereci yaşanan olaylar neticesinde İsrail ile müzakereleri sürdüren kişiler arasında derin bir bölünme ve rahatsızlık ortaya çıktığını belirtmiştir.⁴⁴ Ortaya çıkan gelişme Hamas ve liderliğini Mahmud Abbas’ın yaptığı el-Fetih cephesinde ayrı şekillerde değerlendirilmiştir. Bu belgeleri “değersiz ve anlamsız” göstermeye çalışan Abbas, bunları “can sıkıcı melodram dizisi” olarak tanımlanmıştır. Gizleyecek bir şeylerinin olmadığını ve müzakereler çerçevesinde giriştikleri tüm faaliyetleri Arap halkları ile paylaştıklarını belirten Abbas, “bu sorun ile nasıl başa çıkacaklarını ve buna nasıl cevap vereceklerini” bildiklerini ifade etmiştir.⁴⁵ 25 Ocak tarihinde el-Cezire kanalının temel amacının Filistin Otorite’sini devirmeyi hedefleyen faaliyetlere katılmak olduğunu belirten Filistinli müzakere heyetinin Başkanı Saeb Erakat, söz konusu kanalın Filistinli vatandaşları kendi yönetimine karşı kıskırtmayı ve ülkede el-Fetih’e karşı bir devrim gerçekleştirmeyi planladığını belirtmiştir.⁴⁶

Bu gelişmeler sonrası Filistin’in el-Fetih yönetimindeki Batı Şeria bölgesinde el-Cezire kanalına karşı yoğun bir protesto dalgası ve bazen yağmalama girişimleri görülmüştür. 26 Ocak tarihinde silahlı kişiler söz konusu kanal tarafından kullanılan büroyu basarak buraya ve buradaki bazı belgelere önemli oranda zarar vermiştir.⁴⁷ Hamas tarafında ise bu belgelerin yayınlanması, el-Fetih liderliğindeki Filistin Otoritesinin güvenilmezliğini gösteren bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Bu gelişmeler sonrasında Hamas yönetiminde bulunan Gazze tarafında FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü) yönetimine karşı yoğun gösteriler düzenlenmiştir. Bu gösterilerden birinde kalabalık bir halk kitesine hitap eden Hamas yetkilisi Halil el-Haya direnişin ve Hamas’ın temsilcileri olarak kendilerinin her türlü tavizi reddettiğini ve kendi haklarının kimseye verilmesine müsaade etmeyeceklerini belirtmiştir.⁴⁸ Görüldüğü gibi el-Cezire kanalı Mısır sorununda olduğu gibi Filistin konusunda da belki örneğine az rastlanır bir şekilde Filistin ve bölge gelişmelerinde bir etki sahibi olabilmektedir.

El-Cezire'nin yürüttüğü yayınlar nedeni ile Libya'nın eski lideri Kaddafi'den yoğun bir eleştiri aldığı bilinmektedir. 22 Şubat tarihinde Kaddafi tarafından “gerçekleri çarpıtmak ve başka şekilde yansıtmak” ile suçlanan kanalı Katar'ın hem dışişleri bakanı hem de başbakanı olan el-Tani savunmuştur. 23 Şubat'ta yaptığı açıklamada “özgür bir basına sahip olduklarımızı” belirten Tani, Libya'nın içişlerine müdahalede bulunmadıklarını fakat orada acı çeken halkın duygularını paylaştıklarını belirtmiştir.⁴⁹ Böylece, el-Cezire'nin gerçekleştirdiği yayınlar nedeni ile her ne kadar halk hareketlerinin ortaya çıktığı devletlerdeki otoriter rejimlerle Katar'ın ikili ilişkileri kötüleşse de, söz konusu kanal aracılığı ile Doha yönetiminin “Arap Halklarının” sesi olarak bölgedeki rolü ve önemi artmıştır.⁵⁰ Bölgede gerçekleştirdiği yayınların yanı sıra, buradaki altyapısının sağlamlığı nedeni ile el-Cezire, Libya'da muhaliflerin sesi olabilecek “özgür Libya” kanalının kurulması ve yayın yapmasında da önemli roller üstlenmiş ve gerçekleştirilen bu işbirliği Kaddafi'nin devrilmesi sonrasında Katar ve Libya arasındaki yakınlaşmanın temellerini oluşturmuştur.⁵¹

Katar temelli yayın yapan söz konusu kanalın Yemen ve Katar arasındaki ilişkilerde de bazı etkileri olduğu ve bu kanalın çalışanlarının Yemen yönetimi tarafından baskıya maruz kaldığı söylenebilir. 9 Nisan tarihinde Sana'daki güvenlik otoriteleri ülkelerinde yayın yapan el-Cezire kanalının lisansının iptal edildiğini ve söz konusu kanalın ofisinin kapatıldığını bildirmiştir. Bir bilgi kaynağına göre bu kanalın faaliyetlerinin yasaklanmasının arkasındaki neden Yemen şehirlerinde halkı kin, nefret ve mücadele duyguları ile Yemen lideri Salih'e karşı kıskırtmasıydı.⁵² Diğer taraftan bu dönemde kanal içerisinde de önemli bir değişim yaşanmıştır. 20 Eylül tarihinde *el-Cezire* kanalını bulunduğu noktaya getirdiği iddia edilen Filistinli gazeteci Wadah Kanfar sekiz yıl yürüttüğü kanalın genel müdürlüğünden istifa etmiş ve yerine Katar'da üst düzey bir işadamı olarak bilinen kraliyet ailesi üyesi Şeyh Ahmed bin Casim el-Tani gelmiştir.⁵³ Bölgedeki halk hareketlerini kamuoyuna duyurma konusunda ağır eleştiriler alan Kanfar, “*el-Cezire'yi küresel bir medya lideri yapma hedefi*”ne ulaştığını ve ayrılma arzusunun kendisinden geldiğini belirtmiştir.⁵⁴

Bu istifa ile ilgili pek çok spekülasyon haberler medyaya yansımıştır. Kimileri Kanfar'ın Libya ve Suriye'deki muhaliflerle fazlası ile özdeşleştiği ve kanalın objektifliğini kaybettiği için Katar tarafından istifa ettirildiğini savunmuştur. Kimileri, Kanfar'ın ABD ile işbirliği yaparak kanalda ABD'yi “rahatsız” eden ifadeleri kaldırdığına dair bilgilerin Wikileaks belgelerinde yer alması nedeni ile istifa ettiğini belirtmiştir. Bir kesim ise Suudi Arabistan'ın baskısına boyun eğerek Bahreyn'deki Şii topluluklarının gösterilerine yer vermediği için Kanfar'ın yoğun eleştiri aldığını vurgulamıştır.⁵⁵ Diğer taraftan bazı kesimler söz konusu kanalda Katar yönetimi tarafından yapıldığı düşünülen değişikliğin kanalın “özgür ve tarafsız” yayın yapması üzerinde bazı sınırlamalar getireceği endişesini dile getirmiştir. Böylelikle Doha yönetiminin

kanal üzerindeki etkisinin artacağı ve kanalın Kanfar dönemindeki bağımsız imajının zarar görebileceği belirtilmiştir.⁵⁶

Bu değişikliğe rağmen kanal Suriye başta olmak üzere bölgesel hareketlerin yoğun olduğu alanlardan yayın faaliyetlerine devam ederek, Katar'ın Arap sokaklarındaki prestijinin artmasını sağlamıştır. Kanal yayınlarının da sağladığı bölgesel nüfuz aracılığı ile Doha adeta bölgenin geleneksel güçlerini geride bırakarak halk hareketlerini destekleme konusunda öncü bir rol oynamaya çalışmıştır.⁵⁷

Uluslararası ve Bölgesel Alanda Katar'ın Artan Rolü

Katar'ın 2011 yılı içerisinde genel itibari ile bölgede tansiyonu düşürmek amaçlı bir siyaset izlemeye çalıştığı ve sorun noktalarında taraflar arasında arabuluculuk ya da kolaylaştırıcılık gibi rolleri yerine getirmeye çalıştığı söylenebilir. Bu rollerin önemlilerinden bir tanesi Doha'nın Lübnan'da hükümet krizi çıkması üzerine Ocak ayının sonlarına doğru taraflar arasında giriştiği çözüme yönelik diplomatik faaliyetlerdir. 12 Ocak tarihinde Hizbullah destekçisi olduğu bilinen ve Lübnan Başbakanı Saad Hariri'nin oluşturduğu yönetimde yer alan 10 bakanın hükümetten çekilmesi ülkede yönetim krizini ortaya çıkarmıştır. Yaşanan istifaların arkasında, 2005 yılında yapılan Refik Hariri suikastı sonrası dönemde BM'nin suikastın araştırılması ve soruşturulması sürecinde oynadığı rolün Hizbullah'ın liderlik yaptığı 8 Mart yanlısı ulusal ve bölgesel aktörler tarafından kabul edilmeyişi yatmaktadır.⁵⁸ Hizbullah'ın bu kuruma karşı durmasının nedeni ise Mart 2011'de Uluslararası Lübnan Mahkemesi'nin yayınlacağı yıllık raporda ve iddianamede bazı Hizbullah üyelerinin suikasta karışmakla suçlanacağıının iddia edilmesi idi.⁵⁹ Bu krizin hemen ardından uzun süredir Lübnan'daki taraflar arasında arabuluculuk faaliyetlerini yürüten Suudi Arabistan ve Suriye ortaya çıkan bu yeni krizin giderilmesi amacı ile 13 Ocak tarihinde taraflar arasındaki diplomatik görüşmeleri hızlandırdılar.⁶⁰

Suriye ve Suudi Arabistan'ın yürüttüğü diplomatik faaliyetler her iki tarafın da "Lübnan'ı çok tehlikeli bularak" görüşmelerden çekilmesi ile son bulmuştur. Başarısız olan bu süreç daha sonra 18 Ocak tarihinde Suudi-Suriye inisiyatifini temel alarak Katar ve Türkiye tarafından yürütülmeye çalışılmıştır.⁶¹ Bu misyon çerçevesinde Katar Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Tani ve Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu Lübnan'da, Cumhurbaşkanı Mişel Süleyman, Meclis Başkanı Nebi Berri, Başbakan Saad Hariri, Hizbullah Lideri Hasan Nasrallah ve diğer siyasi liderlerle görüştü.⁶² 20 Ocak tarihindeki açıklamada Tani ve Davutoğlu, "yaptıkları tekliflere yönelik" taraflarda "oluşan bazı çekincelerden dolayı, Lübnan'daki girişimlerini şu aşamada askıya alma" kararı aldıklarını ve liderlerine danışmak için Beyrut'tan ayrıldıklarını dile getirdiler.⁶³ Söz konusu başarısız arabuluculuk girişimlerinden sonra Lübnan'da Başbakanın kim olacağına dair belirsizlik daha da artmıştır. Bu

belirsizlik 26 Ocak tarihinde Hizbullah'ın da desteğini alan ve ikinci kez bu koltuğa oturan Necip Mikati'nin Başbakan olması ile sona erdi.⁶⁴

Katar'ın arabuluculuk faaliyetlerinden bir diğerinin ise Taliban ve ABD arasında olabileceği belirtilmiştir. Afganistan'dan “onurlu bir çıkışın” yollarını arayan ABD bu nedenle Afganistan siyasetinde etkili bir grup olan Taliban ile görüşmelerde bulunmayı amaçlamaktaydı. Bir rapora göre, Taliban'ın siyasi kanat sorumlusu Tayyib Agha, ABD ile olacak muhtemel görüşmelerdeki kritik konuları tartışmak amacıyla Katar yetkilileri ile bir araya gelmiştir.⁶⁵ Bu bağlamda Katar'ın bölgesel önemi ABD'nin de olumlu yaklaşması ile Taliban'ın Doha'da 2011 yılının sonuna doğru bir büro açacağına dair haberlerin çıkması ile daha da artmıştır. Açılması planlanan bu ofis ile Taliban hareketi 2001 Afganistan işgalinden bu yana uluslararası alanda ilk defa tanınmış olacaktır. Bu ofis ile birlikte her ne kadar Taliban ile bir müzakere olmayabilirse de, Washington yönetimi bu kesim ile iletişim ve tartışmanın gerekliliğini tanımış olmaktadır.⁶⁶ 26 Aralık tarihinde Afganistan Cumhurbaşkanı Hamid Karzai, Taliban ile barış sürecine girilmesi çabalarını desteklemek için, hareketin Katar'da bir iletişim ofisi açmasına izin vererek ABD ve Taliban arasındaki diyaloga olumlu yaklaştığının sinyalini vermiştir.⁶⁷

Bölgesel sorunların çözümü konusunda Katar'ın yürüttüğü bir diğer faaliyet ise, Filistin'in BM'de tam üye hakkı elde edebilmesi amacı ile gerçekleştirdiği diplomatik girişimlere katkı sağlamasıdır. 14 Temmuz tarihinde Doha'da düzenlenen Arap Birliği toplantısında açıklanan bildiriye, Birliğin, BM'den Filistinlilerin üyeliğini “tam üyelik” düzeyine yükseltmesini talep edeceği belirtilmiştir. Bu talebin açıklandığı tarihte BM'de “gözlemci statüsünde” yer alan Filistinliler Eylül 2011 tarihinde yapmayı planladıkları başvuru ile BM'ye Gazze, İsrail'in işgalinde olan Batı Şeria ve Doğu Kudüs üzerindeki egemenliğinin tanınmasını ve BM'ye tam üye olarak kabul edilmesini bildireceklerdir.⁶⁸ Bu meselenin yanısıra Katar'ın Gazze'ye yönelik yardımlara da devam ettiği görülmektedir. Bu bağlamda Gazze bölgesinde KİK ülkelerinin desteği ile 12 okul yapımı için Katar yardım kuruluşları bu bölgeye yaklaşık bir milyon dolar para yardımı yapacaklarını açıklamışlardır.⁶⁹ Katar'ın Filistinliler konusunda oynadığı diğer önemli bir rol ise İsrail ve Filistin arasında gerçekleştirilen mahkûmların salıverilmesi süresince olmuştur. 43 mahkûmun İsrail tarafından salıverilmesinde bu mahkûmların 15'i önce Katar'a hareket etmiş ve burada Katar Başbakan Yardımcısı Ahmed Abdullah el-Mahmud tarafından karşılanmıştır. Sonrasında bu mahkûmlar evlerine dönmek üzere Filistin'e hareket etmişlerdir.⁷⁰

Katar'ın Filistinlilere BM'de tam üyelik konusunda verdiği politik ve yasal destek ve Hamas örgütü ile kurduğu yakın ilişkiler beklenildiği üzere İsrail'in Doha yönetimine tepkisine neden olmuştur. 2008'in Aralık ayında Gazze'ye düzenlediği operasyondan bu yana İsrail ile ilişkilerini kesen Katar yönetimi, İsrail'in iddiasına göre Hamas'a artan bir şekilde ekonomik ve si-

yasi bir destek sağlamaktadır. Katar'ın Filistinlileri BM'de üye olmak yönünde önemli oranda teşvik ettiğini belirten bazı İsraili yetkililer bu gelişmeler nedeni ile İsrail'in Katar ile ilişkilerinin seviyesini düşürdüğünü belirtmiştir. Ayrıca, aynı yetkililer Katar'ın uluslararası ve bölgesel alanda İsrail karşıtlığını devam ettirmesi durumunda bu ilişkilerin daha da azalacağını vurgulamışlardır.⁷¹ Bu eleştirilere rağmen Filistinlilere BM'de "eşit" hak ve bağımsız devlet hakkı verilmesi konusunda BM ve diğer uluslararası örgütlere çağrı yapan Katar Emiri Tani, Hamas yönetimine desteğini yineleyerek bu örgütün Gazze'de seçimlerle başa geldiğini vurgulamıştır. Tani ayrıca, "İsrail'in Arap devrimleri ile ortaya çıkan bölgedeki gerçeklikleri" tanıması gerektiğine dikkat çekmiştir.⁷² Katar'ın Filistinlilere olan somut desteğinin bir diğer göstergesi de Doha'nın Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'ne (UNESCO-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) maddi destek vereceğini açıklamasıdır. Bilindiği gibi ekonomik olarak en çok desteğin geldiği ülke olan Washington Filistin'in bu örgüte üye olarak kabul edilmesi sonrasında bu kuruluşa olan maddi desteğini keseceğini açıklamıştır.⁷³

Buna karşılık Katar, söz konusu maddi kaybı karşılamak için elinden geleni yapacağını vurgulayarak Filistinlilerin BM üyeliği konusundaki haklı davasındaki desteğini Washington'a rağmen sürdüreceğinin mesajını vermiştir. Filistin meselesinde de görüldüğü gibi 2011 yılı içerisinde gösterdiği yüksek tempolu dış politikanın da etkisi ile Katar, Arap Birliği Sekreterliğine bir Katarlıyı aday göstermeyi planlamıştır. Bu bağlamda, Mısır Devlet Başkanlığı seçimlerine katılması nedeni ile bu görevden istifa eden Amr Musa'dan boşalacak olan Arap Ligi Genel Sekreterliğine Katarlı olan KİK Genel Sekreteri Abdulrahman el-Attıyah'ı atamayı düşünmüştür.⁷⁴ Mart ayında Katar tarafından bu şekilde planlanan Arap Birliği Genel Sekreterliği konusu 15 Mayıs tarihinde Katar ve Mısır arasında varılan uzlaşma ile farklı bir şekilde neticelendi. Katar, Mısır ile vardığı uzlaşma sonrasında bu görev için aday önermekten vazgeçti. Diğer taraftan Mısır ise Katar'ın taleplerini yerine getirerek tartışmalı bir aday olan Mustafa el-Fekki yerine o sırada Mısır Dışişleri Bakanı olan Nabeel el-Arabî'yi bu göreve önermeyi kabul etti.⁷⁵ İki ülke arasında varılan uzlaşma sonucunda 16 Mayıs tarihinde Arabî oybirliği ile yedinci Arap Birliği Genel Sekreteri olarak atanmıştır.⁷⁶

Katar'ın bölge ülkeleri ile de ilişkilerini genel anlamda olumlu düzeyde tutmaya çalıştığı görülmektedir. Bu ülkelerin başında ise Umman'ın geldiği söylenebilir. İki ülke yetkilileri aralarındaki ilişkileri geliştirebilmek ve bölgesel refahın artmasını sağlayabilmek amacı ile 30 Mayıs tarihinde bir araya gelerek geniş çaplı bir toplantı gerçekleştirmişlerdir.⁷⁷ Yine bu bağlamda Kuveyt Başbakanı Şeyh Nasır el-Muhammed el-Ahmed el-Sabah Saudi Arabistan, Umman, Birleşik Arap Birlikleri (BAE) ve Bahreyn'i kapsayan bir geziyi planlamıştır.⁷⁸ Bu ziyaretlerde özellikle Kuveyt ve Katar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine yönelik kapsamlı görüşmeler yapılması planlanmak-

tadır. Bölgenin diğer önemli ülkesi olan İran ile Doha arasındaki ilişkilerde ise zaman zaman bazı krizlerin ortaya çıktığı görülmektedir. 27 Mart günü Katar'ın Zubara yakınlarında silah yüklü İran gemisini ele geçirmesi iki ülke arasındaki ilişkilerde bir anlık gerginlik oluşturmuştur. İran'ın verdiği demeçler ile Bahreyn'de Sünni iktidara karşı gösteri düzenleyen Şii topluma destek vermesi ile söz konusu olayın aynı döneme rastlaması konuyu Körfez ülkeleri açısından ayrıca önemli bir duruma getirmiştir.⁷⁹ Bunun yanı sıra İran'ın Körfez bölgesinin “sonsuz kadar” kendisine ait olduğunu ifade etmesi ve bölgede yürüttüğü istihbarat çalışmaları Körfez ülkelerini daha da tedirgin etmiştir. Bu nedenle İran meselesi ve bu konuda hangi önlemlerin alınabileceği Körfez ülkelerinin gerçekleştirdiği Riyad toplantısında önemli bir tartışma konusu olmuştur.⁸⁰

Yine bu bağlamda 1 Mayıs'ta başlayan üç günlük KİK İçişleri Bakanları toplantısında bölge ülkeleri arasında güvenlik işbirliğinin artırılması kararlaştırılmış ve İran'ın Bahreyn'in içişlerine karışması uluslararası hukuka aykırı olarak değerlendirilerek bu hareket kınanmıştır.⁸¹ Bu krizlere rağmen Doha İran ile ikili ilişkilerini olumlu düzeyde tutmaya çalışmıştır. Bu bağlamda 25 Ağustos tarihinde İran'a resmi bir ziyaret düzenleyen Katar Emiri Tani, “halkın taleplerini yerine getirmeyen liderlerin bölgeyi ve kendi ülkelerini güvensizliğe” sürüklediğini belirterek Tahran'da da bölgede ortaya çıkan halk hareketlerine desteğini yinelemiştir. Fakat İran ile benzer tutum benimseyerek dışarıdan bölgeye bir müdahaleye kesinlikle karşı çıktığını belirtmiştir. İran ile Körfez ülkelerinin bölgede ortaya çıkan halk hareketlerine benzer yaklaşımlar sergilemediği bir ortamda bu ziyaretin gerçekleşmesi Doha ve İran arasındaki ilişkilerin daha da gerginleşmemesi için önemli bir fırsat sağlamıştır. Her ne kadar ziyaret sırasında Emir Tani, Bahreyn yönetimine ve İran ise burada yönetim karşıtı gösteri düzenleyen Şii halka desteğini yinelese de her iki liderde halkların taleplerinin dikkate alınması gerektiği noktasında bir mutabakata varmıştır.⁸² Ayrıca Katar iki ülke arasında ticari ilişkilerin daha da gelişmesi amacı ile İran'ın İsfahan bölgesine yönelik uçuşlarda seyahat kapasitesini genişletmek amacı ile bazı düzenlemeler gerçekleştirmiştir.⁸³

İran ile ilişkilerin gerilmemesi yönünde politika izleyen Katar, diğer taraftan Körfez bölgesinde hissettiği güvenlik endişelerini gidermek amacı ile 2011 döneminde ABD ile bu çerçevedeki ilişkilerini geliştirmiştir. Bu bağlamda, 2 Ocak tarihinde, ABD İç Güvenlik Bakanı Janet Napolitano ve Şeyh Abdullah bin Nasır bin Halife el-Tani arasında karşılıklı ilişkilerin pekiştirilmesi amacı ile ikili güvenlik anlaşması imzalamıştır. Terör faaliyetlerinin önlenmesini amaç edinen söz konusu anlaşma ile taraflar terörizm ile ilişkisi olan kişiler hakkındaki bilgileri paylaşmayı taahhüt etmekteydi. Bunun yanı sıra bu anlaşma ile uluslararası alanda da bu çerçevedeki ilişkilerin geliştirilmesi öngörülmüştür.⁸⁴ İki ülke arasındaki ilişkilerin Katar'ın Arap devrimleri sırasında gösterdiği aktif tutum nedeni ile de geliştiği ve Washington'un Doha'nın bölgede oynadığı rolden memnun kaldığı ifade edilebilir.⁸⁵ ABD ile

ilişkilerinin yanısıra Katar'ın uluslararası alanda Arjantin, İspanya, Hollanda ve Yunanistan gibi ülkelerle de ilişkilerini geliştirmek amacı ile diplomatik çaba gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Arjantin Devlet Başkanı Cristina Kirchner Ortadoğu ziyareti kapsamında ilk olarak 18-19 Ocak tarihinde Katar'ı ziyaret ederek Emir Tani ile iki ülke arasında enerji, kültür ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik anlaşma imzalamıştır.⁸⁶

28 Şubat tarihinde ise bu defa İspanya Başbakanı Jose Luis Rodriguez Zapatero'yu misafir eden Emir Tani, İspanya da nakit sıkıntısı yaşayan bankalara yaklaşık 300 milyon Euro yatırım yapacağını belirterek ekonomik kriz içindeki bu ülkenin ekonomik anlamda rahatlamasını sağlamıştır.⁸⁷ Bu ziyaretten kısa bir süre sonra 26 Nisan tarihinde Emir Tani, Madrid'e üç günlük bir ziyaret düzenleyerek İspanya hükümeti ve halkına Arap halklarının demokrasi ve özgürlük mücadelesinde oynadığı rolden dolayı minnettarlıklarını ifade etmiştir. Bu şekilde iki ülke arasındaki ilişkiler önemli oranda gelişme göstermiştir.⁸⁸ 9 Mart tarihinde ise Hollanda Kraliçesi Beatrix iki ülke arasında sanat, enerji ve iş alanlarını kapsayacak anlaşmaları imzalamak amacı ile Doha'ya üç günlük bir ziyaret düzenlemiştir.⁸⁹ Bunun yanı sıra iki ülke ortak bir iş konseyinin kurulması amacı ile ilerleyen dönemlerde bir anlaşma imzalamayı da planlamaktadır.⁹⁰ Katar'ın artan bu önemi Meksika'nın da dikkatini çekmiş ve bu ülke Doha'ya bir elçilik açabileceğini belirtmiştir. 20 Nisan'da özel bir görev için Doha'da bulunan Meksika'nın Lübnan'daki Büyükelçisi Jorge Alvarez iki ülke arasındaki ilişkilerin hızla geliştiğini vurgulayarak 250 Meksikalıya ev sahipliği yapan Katar ile ülkesinin ticaret, yatırım, bankacılık ve kültür alanlarında anlaşmalar imzalamayı planladığını belirtmiştir.⁹¹

Bu dönemde Katar ve Yunanistan arasındaki ilişkilerinde geliştiği görülmektedir. Gelişen ilişkilerin temel parametresi ekonomik noktalarda olmuştur. 2011 yılı içerisinde önemli ekonomik krizler geçiren Yunanistan, Katar'ın kendi ülkesinde yatırım yapacağı haberi ile biraz olsun rahatlayabilmiştir. 1-2 Ekim tarihlerinde Doha'ya ziyaret düzenleyen Yunanistan Başbakanı Yorgo Papandreu'nun Katar Emiri ile görüşmesinden milyar dolarlık yatırım anlaşması ortaya çıkmıştır. Bu anlaşmanın hayata geçirilmesi durumunda 1500 Yunanlı'nın iş sahibi olması planlanmaktadır. Uzun süredir Katarlı işadamlarının Atina'ya yatırım yapması için diplomasi yürüten Papandreu, bu anlaşmanın "Katar'ın Yunan ekonomisine güveninin göstergesi" olduğunu vurgulamıştır.⁹² Bu dönemde Katar'ın ekonomik ve siyasi desteğine ilgi gösteren diğer bir ülke Somali olmuştur. Ülkedeki ekonomik kriz, farklı kesimler arası çatışmalar ve kuraklık nedeni ile zor günler geçiren Somali Başbakanı Abdi Veli Muhammed Ali Gas Aralık başında ziyaret ettiği Emir Tani ve Başbakan el-Tani'den ülkesine ekonomik ve diplomatik yardım talep etmiştir. Ülkesinde çatışma halinde olan kesimler arasında uzlaşmanın sağlanması ve ekonomik altyapının sağlamlaştırılması amacı ile Doha ile ikili ilişkilerin geliştirilmesini planlayan Gas ziyareti sırasında Katar'ın bölgede lider rolü oynayan bir ülke olduğunu vurgulamıştır.⁹³ Bu kapsam çerçevesinde Doha'ya diğer bir ziyaret

de 9 Aralık tarihinde Somali Devlet Başkanı Şeyh Şerif Ahmed tarafından gerçekleştirilmiştir.⁹⁴ Bu ülkeler ile gelişen ikili ilişkilere rağmen Katar ve Rusya arasında kısa süreli bir gerginlik ortaya çıkmıştır. 5 Aralık tarihinde Rusya, 29 Kasım tarihinde Rusya Büyükelçisinin Doha havaalanında kötü muameleye maruz kaldığını iddia etmiş ve bu gelişme sonrası Katar ile ilişkilerinin seviyesini düşüreceğini duyurmuştur. Bunun üzerine Lavrov Katar'dan resmi özür ve olayın araştırılmasını talep etmiştir.⁹⁵ Yapılan analizler bu gelişmenin Arap devrimlerine ilişkin görüş ayrılıkları nedeni ile zaman zaman gergin olan iki ülke arasındaki ilişkileri daha da kötü bir duruma sokabileceğine dikkat çekmiştir.⁹⁶

Bölgesel sorunların çözümünde geliştirilen diplomatik faaliyetlerin yanı sıra Katar'ın hayır kuruluşları aracılığı ile insani yardımlar gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu kapsamda geniş çaplı bir yardımın Pakistan'a yapıldığı görülmektedir. 14 milyon insanın etkilendiği Pakistan tarihinde en büyük yıkıma yol açan sel felaketinden sonra Katar bölgede yaklaşık 300 ev yapmayı planlayarak 5000 ailenin kalacak sıkıntısını gidermeyi amaçlamaktadır.⁹⁷ Yine katılımı ile Somali'de kuraklık nedeni ile açlık ve yoksulluk çeken insanlara yardım amacı ile Katar Gönüllüler Faaliyetleri Örgütü altında yaklaşık 5000 Katarlı'nın söz konusu insanlar için elbise, yiyecek ve sağlık malzemeleri toplamaları da Katar'ın insani faaliyetler alanında yürüttüğü diğer çalışmadır.⁹⁸ Bölgesel ve küresel alanda gösterdiği yoğun diplomatik ve insani faaliyetlerin katkısı ile iki defa Asya Kupasının ülkesinde gerçekleşmesini sağlamış olan Doha, birazda sürpriz bir şekilde 2022'de Dünya Kupasına ev sahipliği yapma hakkını kazanmıştır.⁹⁹ Bu çerçevedeki çalışmalarına hızla başlayan Katar, 2015 yılında Dünya Kupası için gerekli tesisatı içerecek stadyumun hazır olacağını açıklamıştır.¹⁰⁰ Bunun yanı sıra belki daha da önemlisi 23 Haziran tarihinde BM Genel Kurulu'nun 66. Dönem Başkanlığına Katarlı diplomat Nasır Abdülaziz el-Nasır seçilmesidir. 192 üyenin oybirliği ile alınan karara göre 1998 yılından beri Katar'ın BM Daimi Temsilciliğini yapan Nasır 13 Eylül'de başlayacak görevini bir yıllığına devam ettirecektir.¹⁰¹ Bu gelişmenin de gösterdiği gibi Doha'nın devrimler süresince bölgede ve uluslararası alanda yürüttüğü aktif diplomasi bu ülkenin uluslararası alanda önemli roller üstlenmesini sağlamıştır.

İç Gelişmeler: Siyasi, Ekonomik, Kültürel ve Teknolojik Alandaki Değişimler

2011 yılı içerisinde seçimler, enerji, çevre ve kalkınma girişimleri gibi alanlarda Katar'ın önemli adımlar atmaya çalıştığı görülmektedir. Bu çerçevede Katar'ın dış politikadaki aktif tutumunu iç politikada izlediği kalkınmaya yönelik adımlarla tamamlamaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Katarlı yetkililer 2011-2016 yılları arasında uygulanması planlanan Katar Ulusal Gelişme Stratejisi'nin (National Development Strategy-NDS) çevre düzenle-

meleri ile ilgili önemli noktaları içeriğini açıklamıştır.¹⁰² Çevreye yönelik artan ilginin diğer bir göstergesi de yeşil alanları ve müşterilere sunduğu temiz hava ile ilk çevre-dostu alışveriş merkezi olan Parco Mall'ın 22 Temmuz tarihinde Katar'da faaliyete geçeceğini açıklanmasıdır.¹⁰³ Bunun yanı sıra Doha sağlık ve internet teknolojisinin imkânlarından daha etkili faydalanılması amacı ile bu iki alana da önemli derecede yatırım gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede Katar yaklaşık 550 milyon dolar yatırımı internet iletişimine yapmayı planlamaktadır.¹⁰⁴ Katar, uyum eğitimi veren okullarda şiddete yönelimin engellenmesi, hac yolcularının daha yeterli servislerle dini görevlerini ifa etmesi, ülke içinde fiyat istikrarı ve mal kalitesinin sürdürülmesinin sağlanması ve teknolojik ilerleme için araştırma projelerine yatırım yapılması gibi çeşitli alanlarda da bazı ilerlemeler kaydetmiştir.¹⁰⁵ Yeniliklerin ve icatların İslam dünyasının gelişimi için çok önemli olduğunu açıklayan Katar Emir'i, güneş enerjisinden faydalanmak amacı ile çeşitli araştırma projeleri ve yatırımlar da gerçekleştirmiştir.¹⁰⁶

Teknoloji, sağlık ve bilim alanındaki bu gelişmelerin yanı sıra 30 Haziran tarihinde Ortadoğu bölgesinde kadınlara yönelik ilk sinemanın Katar'da açılması Doha'nın kültürel alanda da önemli gelişmeler gösterdiğini kanıtlamaktadır.¹⁰⁷ Ayrıca her ne kadar devrimlerin yarattığı çatışma ortamı nedeni ile Katarlı turistlerin yaklaşık %50'sinin artık Ortadoğu yerine yaz tatilini geçirmek için batılı ülkeleri tercih etse de Katarlı öğrencilerin bölgede yürüttüğü bazı faaliyetler Arap uyanışında önemli bir rol oynamıştır.¹⁰⁸ Katar'ın kültürel çerçevede oynadığı diğer önemli bir rol ise İslam ve Batı arasında diyalogun artması amacı ile iki medeniyet arasında köprü rolü oynamayı hedeflemesidir. Bu bağlamda özellikle Müslümanları “terörist” olarak gören Batılı entelektüellere ve politikacılara karşı çıkan ve aynı zamanda Müslümanları söz konusu yanlış imajdan kurtulmak için gerekli adımları atmaya çağıran Katarlı yetkililer¹⁰⁹ iki medeniyet arasında uzlaşma ortamının sağlanması amacı ile önemli girişimler gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede bazı yetkililer ileri düzeyde eğitim almış ve kültürel açıdan güçlü Katarlı gençlerin iki medeniyetin ortak bir noktada buluşması için fırsat olarak değerlendirilebileceği ifade etmektedir.¹¹⁰ 24-26 Ekim tarihleri arasında Doha Uluslar ve Dinler Arası Diyalog Merkezi'nin (Doha International Center for Interfaith Dialogue-DICID) katkıları ile Katar'da düzenlenen “Sosyal İletişimin Araçları ve Dinler Arası Diyalog: Fütürist Bir Bakış” adlı konferansta çeşitli uluslardan ve dinlerden kişilerin dinler arasında internet temelli etkileşim araçlarının etkisini tartışması ve medeniyetler arasındaki gerilimlerin nasıl azaltılacağına yollarını araştırması Doha'nın bu noktadaki önemli katkısını göstermektedir.¹¹¹

Sonuç

Görüldüğü gibi 2011 yılı Katar'ın iç ve dış siyasi, ekonomik ve kültürel gelişmeleri açısından önemli bir dönem olmuştur. Genel itibarı ile devrimler sü-

resince bölge politikalarına paralel bir politika izleyen Doha yönetimi bazen radikal bir şekilde batılı devletlerle hareket ederek söz konusu devletlerin Libya, Mısır ve Suriye ile ilgili askeri, ekonomik ve siyasi yaptırım kararlarına uyma konusunda diğer Arap devletlerine nazaran daha erken hareket ettiği belirtilebilir. Bu şekilde bir politika izlemesi Katar'ın BM, Arab Birliği ve KİK gibi uluslararası ve bölgesel örgütlerde etkisini ve saygınlığını artırmasını sağlamıştır. Diğer taraftan Körfez'in küçük bir ülkesi olan Doha'nın monarşik bir yönetim olmasına rağmen neden Ortadoğu'da demokrasi ve özgürlük talebi ile ortaya çıkan devrimleri desteklediği önemli bir tartışma konusu olabilir. Aslında Katar'ın Şii nüfus tarafından yönlendirilen ve özü itibari ile Ortadoğu'daki halk hareketlerine benzer şekilde demokrasi ve özgürlük talep eden Bahreyn'deki gösterilere mesafeli yaklaşması Doha'nın söz konusu hareketlere ilişkin farklı yaklaşımlarını da göstermektedir. Bu durum ise Katar'ın, Bahreyn'de meydana gelebilecek muhtemel bir Şii rejim sonucunda İran'ın bölgede etkisinin artmasından derin bir endişe duyduğunun kanıtıdır. Dış gelişmelerin yanı sıra iç gelişmelerde de Katar'ın sağlık, enerji, ekonomi, kültür ve eğitim gibi alanlarda önemli ilerlemeler sağladığı söylenebilir. Fakat Katar'ın dış politikada Arap devrimlerine ilişkin benimsediği demokratik söylem ve tutumun iç politikadaki etkisinin sınırlı olduğu ve ülkedeki monarşik yönetimin pek demokratik olmayan bir sistemle devam ettiği söylenebilir.

Kronoloji

- **4 Ocak:** Katar gerçekleştirdiği diplomatik faaliyetler sonucunda 2022’de Dünya Kupasına ev sahipliği yapma hakkını kazanmıştır.
- **18 Ocak:** Lübnan’da hükümet krizinin aşılması amacı ile Suudi-Suriye inisiyatifine dayalı olan plan Katar ve Türkiye tarafından yürütülmeye çalışılmıştır.
- **23 Ocak:** “Filistin Belgeleri” olarak bilinen ve İsrail-Filistin arasında sürdürülen son on yıllık gizli görüşmeleri kapsayan belgeler el-Cezire tarafından yayımlanmaya başlanmıştır.
- **28 Şubat:** İspanya Başbakanı Jose Luis Rodriguez Zapatero Katar Emir’i ile ekonomik ilişkileri görüşmek amacı ile bu ülkeye ziyaret düzenlemiştir.
- **25 Mart:** Katar, BM Güvenlik Konseyi’nin (BMGK) 1973 nolu karar ile uluslararası gücü Libya’da “uçuşa yasak bölge” oluşturulması amacı ile yetkilendirilmesi sonucu gerçekleştirilen hava müdahalesine katkı sağlayacağını açıklamıştır.
- **13 Haziran:** Yemen Katar’ı ülkedeki muhaliflere para desteği sağlamakla ve el-Cezire’nin yaptığı yayınlarla halkı Yemen otoritelerine karşı ayaklanmaya teşvik etmekle suçlamıştır.
- **23 Haziran:** BM Genel Kurulu 192 üyenin oybirliği ile 66. Dönem Başkanlığına Katarlı diplomat Nasır Abdülaziz el-Nasır seçmiştir.
- **30 Haziran:** Ortadoğu bölgesinde kadınlara yönelik ilk sinema Katar’da açılmıştır.
- **14 Temmuz:** Doha’da düzenlenen Arap Birliği toplantısında açıklanan bildiri birliğin Birleşmiş Milletlerden (BM) Filistinlilerin üyeliğini “tam üyeliğe” yükseltmesini talep edeceğini belirtmiştir.
- **13 Eylül:** Katar Dışişleri Bakanı Hamid bin Casim bin Cabir El Tani Suriye’deki olaylara gönderme yaparak, “ölüm makinesini kabul edemeyeceklerini” belirtmiştir.
- **20 Eylül:** Filistinli gazeteci Wadah Kanfar sekiz yıl yürüttüğü el-Cezire kanalının genel müdürlüğünden istifa etmiş ve yerine Katar’da üst düzey bir işadamaı olarak bilinen kraliyet ailesi üyesi Şeyh Ahmed Bin Casim El Tani gelmiştir.
- **1-2 Ekim:** Yunanistan Başbakanı Yorgo Papandreu Katar ile yatırım anlaşmalarını görüşmek amacı ile Doha’ya ziyaret düzenlemiştir.
- **3 Aralık:** Doha’da toplanan 22 Arap Birliği üyesi 22 ülkenin dışişleri

bakanları, Suriye hükümetinin üst düzey 19 temsilcisine seyahat yasağı getirdi ve Suriye'den 500 kişilik gözlemci heyetinin ülkeye kabul edilmesi tekrar talep edildi.

- **26 Aralık:** Afganistan Cumhurbaşkanı Hamid Karzai, Taliban ile barış sürecine girilmesi çabalarını desteklemek için, hareketin Katar'da bir iletişim ofisi açmasına izin vererek ABD ve Taliban arasındaki diyalog ile ilgili olumlu yaklaştığının sinyalini vermiştir.

Notlar

- 1 "All measures aim to protect civilians", *Gulf News*, 20 Mart 2011.
- 2 "Qatar becomes first Arab State to overfly Libya", *Middle East Online*, 25 Mart 2011.
- 3 "Qatari Premier defends military participation", *Gulf News*, 22 March 2011; "Qatar: Arab League inaction in Libya to West Strikes", *Middle East Online*, 31 Mart 2011.
- 4 "Qatar recognises Libyan rebel body as legitimate", *Gulf News*, 28 Mart 2011.
- 5 "First independent Libyan channel to be launched in Qatar", *Gulf News*, 29 Mart 2011.
- 6 "Libyan rebel TV fights its war from Qatar", *Middle East Online*, 17 Mayıs 2011.
- 7 "Qatar opens Refugee camp in Tunisia for Libyans", *Gulf News*, 30 Mayıs 2011.
- 8 "Russia criticises air Strikes", *Gulf News*, 29 Mart 2011.
- 9 "Years of Franco-Qatari cooperation in Practice over Libya", *Middle East Online*, 31 Mart 2011.
- 10 "Libya yardım talebini ikiye katladı", *BBC Türkçe*, 25 Ağustos 2011; "Qatar to host Libya meeting to raise 2.5b: Official", *Gulf News*, 24 Ağustos 2011.
- 11 "Libya crisis: Doha meeting seks 2.5bn aid", *BBC*, 26 Ağustos 2011.
- 12 "Libyan rebels gear for Gathafi knockout punch", *Middle East Online*, 25 Ağustos 2011.
- 13 "Libya Conflict: Qatar tries to forge a new global role", *BBC News*, 10 Eylül 2011.
- 14 "Qatar media centre keen on training programmes in Libya", *Gulf News*, 7 Eylül 2011.
- 15 "Doha Forum discusses Libya media Framework", *Gulf News*, 11 Aralık 2011..
- 16 "Libya NATO'dan kalışını uzatmasını istedi", *BBC Türkçe*, 26 Ekim 2011.
- 17 "Libya to reopen Qatar embassy within ten days", *Gulf News*, 24 Kasım 2011.
- 18 "Gulf envoys hold talks with Yemeni opposition", *Gulf News*, 7 Nisan 2011.
- 19 "Yemen pulls envoy from Qatar in row over Gulf Plan", *Gulf News*, 9 Nisan 2011.
- 20 "Yemen's Saleh blasts Qatar, threatens to quit transition deal", *Middle East Online*, 24 Nisan 2011.
- 21 "Gulf Pact to renew Yemen mediation", *Middle East Online*, 2 Mayıs 2011.
- 22 "Yemen President asks mediator to delay visit", *Gulf News*, 5 Mayıs 2011.
- 23 "GCC Ministers discuss the regional Security issues", *Gulf News*, 4 Mayıs 2011.
- 24 "Iran ties and Yemen Crisis to dominate Gulf Summit", *Gulf News*, 10 Mayıs 2011.
- 25 "Qatar's pulls out of Gulf's Yemen Mediation", *Gulf News*, 13 Mayıs 2011.
- 26 "Yemen warns Qatar over dissident funding", *Gulf News*, 6 Haziran 2011.
- 27 "Qatar charity foundation offers help to Syrian refugees", *Gulf News*, 5 Haziran 2011.
- 28 "Syrian crisis takes sectarian turn as death toll mounts", *Gulf News*, 19 Temmuz 2011.
- 29 "Horror in Homs after Syrian forces kill 10 mourners", *Gulf News*, 20 Temmuz 2011.
- 30 "Qatari ambassador quits Syria", *Middle East Online*, 18 Temmuz 2011; "Qatar embassy suspends mission in Syria", *Gulf News*, 17 Temmuz 2011.
- 31 "Qatar emir to Syria: Using force is fruitless", *Middle East Online*, 26 Ağustos 2011.
- 32 "The time has come for President Assad to step aside", *Middle East Online*, 18 Ağustos 2011.

- 33 "Syrians hold rally in Doha", *Gulf News*, 17 Ağustos 2011.
- 34 "Syria 'killing machine' must stop: Qatar minister", *Gulf News*, 13 Eylül 2011.
- 35 "Qatar's Prime Minister calls for start of reforms in Syria", *Gulf News*, 11 Kasım 2011.
- 36 "Arap Birliğinden Şam'a üç gün süre", *BBC Türkçe*, 17 Kasım 2011.
- 37 "Lavrov: Suriye'de olanlar iç savaşa benzedi", *BBC Türkçe*, 17 Kasım 2011.
- 38 "Arap Birliğinden Suriye'ye yaptırım", *BBC Türkçe*, 27 Kasım 2011.
- 39 "Arap Birliğinden 'Arap Baharı'mı?", *BBC Türkçe*, 14 Kasım 2011.
- 40 "Neighbours help shape Syrian regime fate", *Gulf News*, 15 Kasım 2011.
- 41 "Arap Birliği'nden Suriye'ye Ultimaton", *BBC Türkçe*, 4 Aralık 2011.
- 42 "Egypt moves to shut down Al Jazeera", *Middle East Online*, 30 Ocak 2011.
- 43 "Al-Jazeera condemns closure of bureau by Egyptian authorities", *Gulf News*, 31 Ocak 2011.
- 44 "Palestinian negotiators say leaked papers real", *Gulf News*, 28 Ocak 2011.
- 45 "Al-Jazeera slammed over 'Palestine Papers'", *Middle East Online*, 26 Ocak 2011.
- 46 "Erakat: Al-Jazeera leaks part of plot to topple PA", *Middle East Online*, 25 Ocak 2011.
- 47 "Studio used by Al-Jazeera ransacked in West Bank", *Gulf News*, 27 Ocak 2011.
- 48 "Palestinians protest over Al-Jazeera Leaks", *Middle East Online*, 28 Ocak 2011.
- 49 "Qatar rejects Gaddafi's criticism of Al Jazeera", *Gulf News*, 24 Şubat 2011.
- 50 "Unrest in region highlights huge role played by Qatar", *Gulf News*, 9 Şubat 2011.
- 51 "Qatar-based Libyan channel to extend broadcasting time", *Gulf News*, 6 Nisan 2011.
- 52 "Yemen pulls envoy from Qatar in row over Gulf Plan", *Gulf News*, 9 Nisan 2011.
- 53 "Political string-pulling likely behind Khanfar exit", *Gulf News*, 22 Eylül 2011.
- 54 "El-Cezire'ye Katar kraliyetinden müdür", *BBC Türkçe*, 21 Eylül 2011.
- 55 "Ahmed Bin Jasem to take over Al-Jazeera Chief", *Gulf News*, 20 Eylül 2011.
- 56 "Political string-pulling likely behind Khanfar exit", *Gulf News*, 22 Eylül 2011.
- 57 "Neighbours help shape Syrian regime fate", *Gulf News*, 15 Kasım 2011.
- 58 Veysel Ayhan, "Başbakan Hariri Türkiye'de: Lübnan Krizi ve Türkiye'nin Oynayabileceği Rol", *Orsam*, 14 Ocak 2011.
- 59 "Hizbullah'ın Bakanları İstifa etti", *Dünya*, 12 Ocak 2011.
- 60 "Saudi-Syria mediation efforts fails", *Gulf News*, 13 Ocak 2011.
- 61 "Lebanon Crisis summit in Syria", *Gulf News*, 17 Ocak 2011.
- 62 "Hariri may lose race for Lebanon premiership", *Gulf News*, 21 Ocak 2011.
- 63 "Türkiye arabuluculuk faaliyetlerini askıya aldı", *Hürriyet*, 20 Ocak 2011.
- 64 "Mikati's candidacy decried", *Gulf News*, 25 Ocak 2011; "Hizbullah, Lübnan Başbakanı'nı seçti", *Habertürk*, 26 Ocak 2011.
- 65 "Qatar mediating between US, Taliban: Report", *Gulf News*, 13 Temmuz 2011.
- 66 "Qatar analyst welcomes Doha choice for Taliban Office", *Gulf News*, 13 Eylül 2011.
- 67 "Taliban ile mizakerede adres Katar", *BBC Türkçe*, 27 Aralık 2011: "Afghan President Karzai backs Taliban Qatar Office plan", *BBC News*, 28 Aralık 2011.
- 68 "Arabs to seek full Palestinian upgrade at UN", *Gulf News*, 14 Temmuz 2011: "Arabs to urge yes vote on Palestinian UN bid", *Middle East Online*, 11 Ağustos 2011.

- 69 "GCC, Qatar Charity to build 12 schools in Gaza", *Gulf News*, 11 Temmuz 2011.
- 70 "Sürgün Filistinliler Türkiye'de", *BBC Türkçe*, 19 Ekim 2011.
- 71 "Israel angry over Qatar's ties with Hamas", *Middle East Online*, 25 Ağustos 2011.
- 72 "Qatar calls for fair treatment of Palestinians ahead of crucial UN move", *Gulf News*, 8 Eylül 2011.
- 73 "Qatar pledges to help fill in Unesco's financial shortfall", *Gulf News*, 13 Kasım 2011.
- 74 "Qatar could nominate Al Attiyah as next Arab League chief.", *Gulf News*, 15 Mart 2011.
- 75 "Arab League's top job seals Egyptian-Qatari reconciliation", *Gulf News*, 17 Mayıs 2011.
- 76 "Al-Arabi elected Arab League chief", *Gulf News*, 16 Mayıs 2011: "Egypt's Arabi elected Arab League Chief", *Middle East Online*, 16 Mayıs 2011.
- 77 "Oman Ruler receives Qatari Prime Minister", *Gulf News*, 30 Mayıs 2011.
- 78 "Kuwait PM to start GCC tour", *Gulf News*, 3 Temmuz 2011.
- 79 "Qatar seizes Iranian boats carrying Weapons", *Gulf News*, 27 Mart 2011.
- 80 "Iran ties and Yemen Crisis to dominate Gulf Summit", *Gulf News*, 10 Mayıs 2011.
- 81 "GCC Ministers discuss Regional security issues", *Gulf News*, 04 Mayıs 2011.
- 82 "Iran to Qatar: Region must solve issues on its own", *Middle East Online*, 26 Ağustos 2011.
- 83 "Qatar Airways boosts Iran travel capacity", *Gulf News*, 02 Kasım 2011.
- 84 "Qatar, US sign security pact", *Middle East Online*, 02 Ocak 2011.
- 85 "Qatar to benefit from US support", *Gulf News*, 03 Mayıs 2011; "Qatar likely to benefit from more US support-ambassador", *Gulf News*, 02 Mayıs 2011.
- 86 "Qatar, Argentina sign accords to boost ties", *Gulf Times*, 19.01.2011.
- 87 "Qatar plans to rescue Spanish savings banks", *Middle East Online*, 28 Şubat 2011.
- 88 "Emir's visit to boost ties with Spain", *The Peninsula*, 26 Nisan 2011; "Qatar's emir in Madrid to boost Spanish economy", *Middle East Online*, 25.04.2011.
- 89 "Netherlands: Qatar Emir receives Queen Beatrix", *Global Arab Network*, 10 Mart 2011.
- 90 "Queen Beatrix visits Qatar to boost economic ties", *Gulf News*, 09 Mart 2011.
- 91 "Mexico to open embassy in Qatar", *Gulf News*, 20 Nisan 2011.
- 92 "Atina'nın yatırım arayışına Katar'dan 'altın' yanıt", *BBC Türkçe*, 03 Ekim 2011.
- 93 "Somali seeks Qatar assistance in country", *Gulf News*, 01 Aralık 2011.
- 94 "Somali President in Qatar on official visit", *Horn of Africa News*, 09 Aralık 2011.
- 95 "Russia to downgrade Relations with Qatar", *Gulf News*, 06 Aralık 2011.
- 96 "Russia lowers diplomatic ties with Qatar over airport incident", *Gulf News*, 05 Aralık 2011.
- 97 "Qatar Charity builds 300 homes in Pakistan", *Gulf News*, 10 Şubat 2011.
- 98 "Campaign to help Somalis launched in Qatar", *Gulf News*, 22 Ağustos 2011.
- 99 "Qatar out to prove World Cup worth", *Middle East Online*, 04 Ocak 2011.
- 100 "Qatar's 2022 World Cup stadium ready by 2015", *Gulf News*, 07 Haziran 2011.
- 101 "BM Genel Kurulu'nun yeni Başkanı belli oldu", *Zaman*, 23 Haziran 2011; "Qatar to chair UN General Assembly", *Gulf News*, 17 Mayıs 2011; "Qatar envoy elected head of UN Assembly", *Middle East Online*, 24 Haziran 2011.

- 102 "Qatar set to implement new Environment Strategy", *Gulf News*, 26 Mayıs 2011.
- 103 "Qatar's first eco-friendly mall to open on Friday", *Gulf News*, 21 Temmuz 2011.
- 104 "Qatar to invest \$550 million to improve Internet connectivity", *Gulf Times*, 11 Temmuz 2011; "Qatar reports \$3.6b health care expenditure in 2010", *Gulf News*, 19 Mayıs 2011.
- 105 "Qatar forum to focus on Globalisation of Research", *Gulf News*, 17 Eylül 2011; "Qatar to set up committee to ensure stability", *Gulf News*, 22 Eylül 2011; "Qatar pledges zero tolerance towards non-compliant training schools", *Gulf News*, 18 Eylül 2011; "Qatar: Haj operators must provide adequate services", *Gulf News*, 20 Eylül 2011.
- 106 "Solar Technology Research in Gulf gets boost", *Gulf News*, 30 Kasım 2011; "Innovation vital necessity for Arabs and Muslims: Qatar Emir", *Gulf News*, 08 Aralık 2011; "World's largest solar boat docks in Doha", *Gulf News*, 21 Aralık 2011.
- 107 "First women only cinema in the Middle East to open in Qatar", *Gulf News*, 27 Haziran 2011.
- 108 "Qatar students stage Arab Awakening plays", *Gulf News*, 24 Aralık 2011; "Qatar tourists keep away from Middle East", *Gulf Times*, 12 Haziran 2011.
- 109 "Qatar PM: no relation between Islam, terrorism", *Gulf News*, 24 Mayıs 2011.
- 110 "Qatar's young generation can act as bridge between East and West", *Gulf News*, 20 Haziran 2011.
- 111 "Conference on social networking promoting dialogue among religions", *Gulf Times*, 29 Ağustos 2011.